

ปี] แผนบริหารศาสตร์

ผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่เราต้องการ

เมื่อวันศุกร์ที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๑๖ ชั้นรามอาจารย์ของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ให้จัดให้มีการอภิปรายในหัวข้อ “ผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่เราต้องการ” ซึ่งโดยปี ดร. บุญเสริม วีสกุลเป็นผู้นำอภิปราย ร่วมกับ ดร. ไพจิตร เอี้ยงวีกุล ดร. แสง สงวนเรือง ดร. ทินพันธุ์ นาคทะ ดร. อนุมงคล ศิริเวกิน และ ดร. วีรวัฒน์ กาญจนกุล สถานที่ ที่อภิปรายคือห้องโถงชั้นล่างของห้องที่ ก ๑ สาระสำคัญของการอภิปรายพูดสรุปได้ดังนี้

ผู้อภิปรายได้แยกประเด็นในการอภิปรายออกเป็น ๒ ข้อค่าวิกัน คือ ประเด็นแรก ว่าค่าวิคุณสมบัติของผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่พึงควรดำเนิน และประเด็นที่สองว่าค่าวิธีการที่จะได้มาซึ่งผู้บริหารที่มีคุณสมบัติคั้งกล่าว ก่อนอื่นผู้อภิปรายได้ชี้แจงว่า การอภิปรายนี้มุ่งที่จะพิจารณาถึงหลักการณ์เป็นที่คั้งหาให้มีเขตนาที่จะวิจารณ์ผู้บริหารคนใดคนหนึ่ง หรือผู้บริหารของสถาบันใดสถาบันหนึ่งโดยเฉพาะไม่

๑. คุณสมบัติของผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่น่าพึงประดูณา มีดังนี้

๑.๑ เป็นผู้มีสัจธรรม ซึ่งนอกจากจะหมายถึงความซื่อสัตย์สุจริตแล้ว ยังหมายถึง ความจริงใจกับผู้ร่วมงานระดับต่าง ๆ ด้วย กล่าวคือ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยจะต้องไม่บริหารงานด้วยลักษณะ manipulative leadership การบริหารงานในลักษณะ manipulative leadership รังแต่จะสร้างบรรยายกาศอันไม่เป็นมิตร และความไม่ไว้วางใจกันในหมู่ผู้ร่วมงาน แต่ภาวะการณ์เช่นนี้กลับจะมีผลทำให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ได้เท็จที่

บัญหามีอยู่ว่า ผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่ไร้สัจธรรมเกิดขึ้นได้อย่างไร คำตอบก็คือว่า ประการหนึ่งเป็นความประพฤติที่กล้ายเป็นอุบัติสังแท้ หลังจากที่ผู้กระทำการประสบผลลัพธ์จากการกระทำเช่นนั้นคิดที่ยังมาเป็นเวลานาน แต่ที่นับว่าสำคัญไปกว่านั้นคือ การบริหารมหาวิทยาลัยในประเทศไทยนั้นแท้ที่จริงก็มีลักษณะเด่นเดียวคือการบริหารราชการโดยทัวไป กล่าวคือ ผู้น้อยต้องกอบกู้ใจผู้บังคับบัญชาซึ่งหนึ่งขั้นไป ผู้บริหารมหาวิทยาลัยก็เช่นเดียวกัน จะพยายามเขยอกเอาใจผู้บังคับบัญชาซึ่งหนึ่งขั้นไป เพื่อหวังผลตอบแทนส่วนตัว ในเมืองมหาวิทยาลัยบางแห่ง ผู้บริหาร

มหาวิทยาลัยพยาภิมใช้ทำตำแหน่งผู้บุริหารนั้นเป็นบันไดให้เต้าไปสู่ตำแหน่งทางการเมือง เพราะฉะนั้น จึงพยาภิมกระทำการทุกวิถีทาง ที่จะเอาเอาอกใจผู้มีอำนาจ เช่นการขัดขวางอาจารย์หรือนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของตนมิให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นขัดแย้งกับผู้มีอำนาจ การขัดขวางเช่นนี้จะทำให้สำเร็จโดยอาศัยวิธีการปั้นปล้น คลบแคลบกลอตเวลา

เพื่อบังกันมิให้ผู้บุริหารมหาวิทยาลัยเป็นผู้ไว้สัจารณ์เข่นนี้ อาจารย์และนักศึกษาจะต้องร่วมมือกัน และมีเจตนาแนวโน้มที่จะกำจัดบุคคลประภาพนี้ให้พ้นไปจากสถาบันของตน ซึ่งจะกระทำได้โดยการร่วมมือกันนำพาดุลยกรรมนั้นไว้สัจารณ์มาที่เฝ้าในที่สาธารณะ ทุกครั้ง ที่รู้แน่ชัดว่าได้เกิดพฤติกรรมนั้นขึ้น

1.2 เป็นผู้มีอุดมการณ์ที่จะให้บริการแก่สาธารณะ กล่าวคือ เป็นผู้ที่เข้ารับตำแหน่งผู้บุริหารมหาวิทยาลัยเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ทั้ง มิได้อีกตำแหน่งผู้บุริหารมหาวิทยาลัยเป็นที่ให้เต้าไปสู่ตำแหน่งหรือลาภยศอื่น ๆ ทางการเมือง ทั้งที่ได้กล่าวมาแล้ว

ผู้อภิปรายได้ชี้ให้เห็นว่า แท้ที่จริง ระบบการปกครองในมหาวิทยาลัย ก็มีลักษณะเป็นระบบจำลอง (Subsystem) ของระบบการเมืองในประเทศไทย กล่าวคือ ผู้มีอำนาจแต่ละคนก็จะมุ่งจะแสวงหาอิทธิพล โดยการสร้างอยาดเจ้าจกรของตนเองให้แข็งแรง เพื่อเป็นพื้นฐานในการแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว

หากผู้บุริหารมหาวิทยาลัยขาดอุดมการณ์ที่จะให้บริการสาธารณะแล้ว ก็ยากที่จะเน้นการกระทำใด ๆ ที่จะส่งเสริมความก้าวหน้าของสถาบันไปให้อย่างแท้จริง ในสภาพการณ์เช่นนี้ ผู้บุริหารย่อมจะเห็นว่า ความสงบเรียบร้อยในสถาบันมีความสำคัญเหนือลึกลึกลับใด กล่าวคือ จะพยายามมิให้มีการแสดงออกใด ๆ ที่จะขัดแย้งกับเจตกรรมของผู้มีอำนาจทางการเมืองในขณะนั้น และจะดีกว่าสิ่งนี้มีความสำคัญยิ่งกว่าความเจริญก้าวหน้าทางค้านวิชาการ

1.3 เป็นนักวิชาการ ซึ่งหมายถึงการเป็นผู้มีใจรักในเส้นทางวิชาการอย่างแท้จริง หากผู้บุริหารมหาวิทยาลัยขาดคุณสมบัติขยันี้แล้ว ก็ยากที่จะมีใจหวังพ่อ ที่จะยินยอมให้มีการศึกษาหาความรู้อย่างเสรีได้

เสวีภาพทางวิชาการนั้น ย่อมเป็นสิ่งจำเป็นเบื้องแรกที่จะส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการ หากผู้นิรหารมหาวิทยาลัย มีใจรักในเสวีภาพทางวิชาการอย่างแท้จริง ย่อมจะเป็นโอกาสให้อาชารย์และนักศึกษามีเสวีภาพในการแสวงหาความรู้อย่างกว้างขวาง รวมทั้งความรู้ที่ดูดห่วงห้ามโดยผู้มีอำนาจทางการเมืองด้วย

ตามสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในประเทศไทยนั้น มีอุปสรรคหลายประการที่ทำให้มหาวิทยาลัยหลายแห่ง ขาดผู้บริหารที่มีคุณสมบัติยังเพียงประมาณนี้ เป็นที่น่าเสียดายมากที่การเมืองมักใช้มหาวิทยาลัยเป็นที่บรรจุพนักงานของตนให้มีตำแหน่งหน้าที่การงาน ส่วนในด้านผู้บริหารมหาวิทยาลัยเองก็มีอุปสรรคหลายประการ เป็นที่น่าเสียดายที่ต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ อย่างไรก็ต้องปฏิบัติได้โดยความเห็นด้วย กฎและข้อบังคับต่าง ๆ นั้น ไม่ควรจะถือเป็นอุปสรรคของผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่ได้ เพราะถ้ากฎหมายไม่มีความเหมาะสม ก็ย่อมจะแก้ไขได้ แต่ข้อสำคัญนั้นก็คือผู้บริหารมหาวิทยาลัยนำมาบังและเป็นอุปสรรคในการให้เสวีภาพทางวิชาการนั้น มีอยู่ในเรื่องที่เป็นกฎหมายซึ่งผู้บริหารกำหนดขึ้นเองด้วยซ้ำไป

2. วิธีการที่จะได้นำซึ่งผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่เราต้องการ

ผู้อภิปราย ได้เปิดโอกาสให้ผู้ฟังร่วมแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับประเด็นนี้ ปรากฏว่า มีนักศึกษาแสดงความคิดเห็นเสนอท่อที่ประชุมเป็นจำนวนมากว่าวิธีการที่จะให้ได้มาซึ่งผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่พึงประสงค์นั้น จะต้องได้มามาจากการเลือกตั้งร่วมกัน โดยคณะกรรมการและนักศึกษา ทราบใจที่ผู้บริหารมหาวิทยาลัยยังดูดและตั้งใจจากผู้มีอำนาจทางการเมือง โดยคณะกรรมการและนักศึกษาไม่มีโอกาสร่วมรู้เห็นด้วยนั้น ก็ยากที่จะให้ผู้บริหารที่มีคุณสมบัติดังกล่าวได้

สรุป บทกิตติภูมิ

คณะกรรมการศรษฐกิจ
สถาบันพัฒนาการศรษฐกิจ
สถาบันพัฒนาการศรษฐกิจ